

Tekoälyn käyttöönotto Mänttä-Vilppulan kaupungilla

Kaupunginhallitus 04.08.2025 § 233
500/07.03.02/2025

Kaupunki on käyttöönottamassa tekoälysovelluksia toimialoillaan ja ennen käyttöönottoa on päätettävä käytettävistä sovelluksista ja käytön suuntaviivoista.

Tekoäly (AI, artificial intelligence) tarkoittaa teknologioita, joissa koneet tai ohjelmistot kykenevät osittain suorittamaan tehtäviä, jotka normaalisti vaativat inhimillistä ajattelua. Näihin tehtäviin voi kuulua esimerkiksi havainnointi, puheen tai tekstin ymmärtäminen, tekstin koostaminen annetuista lähtötiedoista, lopputuloksen päättely, oppimisen helpottaminen, ennusteiden laatiminen sekä myös päätöksenteon valmistelu.

Tekoäly perustuu algoritmeihin ja koneoppimismenetelmiin, joiden avulla järjestelmät voivat oppia suurista tietomassoista sekä myös parantaa suoritustaan ilman erillistä ohjelmointia.

Esimerkkejä tekoälystä ovat mm. kielimalleihin perustuvat chatbotit, kuvantunnistusjärjestelmät, suositusalgoritmit ja automaattiset riskianalyysit. Mahdolliset käyttökohteet ovat lähes rajattomat.

Tekoälyn käyttö toimialoilla vaatii ohjeistuksen, jonka avulla käyttöönotoissa pystytään arvioimaan esimerkiksi, tarvitaanko vaikutustenarviointia, täyttyvätkö lainsäädännön ja sääntelyn noudattaminen sekä onko käyttö vastuullista ja eettistä.

Hallintolain 6 §:ssä säädetään hallinnon oikeusperiaatteista, joihin kuuluu yhdenvertaisuusperiaate, tarkoitussidonnaisuusperiaate, puolueettomuusperiaate, suhteellisuusperiaate sekä luottamuksensuojan periaate.

Näistä yhdenvertaisuuden ja luottamuksensuojan on katsottu edellyttävän erityistä huomiota, jos päätösautomaatiota hyödynnetään.

Virkavastuun näkökulmasta oikeudelliset lähtökohdat ja reunaehdot on otettava huomioon ja toteutettava myös silloin, kun hyödynnetään tekoälyä viranomaistoiminnassa.

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (GDPR) pääsääntöisesti vaatii tietosuoja koskevan vaikutustenarvioinnin (DPIA) tekemistä, kun henkilötietojen käsittelyyn liittyy korkea riski. Tekoälyn käyttö kuuluu usein tähän kategoriaan, joten DPIA on monissa tapauksissa pakollinen.

Samoin yleinen tietosuoja-asetuksen mukaan (GDPR), artiklassa 22(1) todetaan, että ihmisillä on oikeus olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Vaikutustenarviointi on tehtävä, jos vähintään kaksi seuraavista kriteereistä täyttyy.

- Henkilöiden arviointi tai pisteytys
- Automaattinen päätöksenteko, jolla on henkilöön oikeusvaikutuksia
- Ihmisten järjestelmällinen valvonta
- Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tai muuten hyvin henkilökohtaisten tietojen käsittely

- Henkilötietojen laajamittainen käsittely
- Tietokokonaisuuksien yhdistäminen
- Heikommassa asemassa olevien, kuten lasten, henkilötietojen käsittely
- Uuden teknologian tai organisatorisen ratkaisun soveltaminen tai innovatiivinen käyttö.

Vaikutustenarvioinnissa arvioidaan henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta, oikeasuhteisuutta ja tietojen käsittelystä aiheutuvia riskejä sekä myös toimenpiteitä, joilla riskeihin puututaan. Vaikutustenarviointi on työkalu, jonka avulla pystytään tunnistamaan, mittaamaan ja seuraamaan toiminnan vaikutuksia.

Kaupungilla on käytössä M365 lisensointi, ja siihen sisältyy myös Copilot tekoälysovellus. Tarjolla on myös avoimen lähdekoodin sovelluksia, mutta niitä tulisi käyttää vain sellaisissa tilanteissa, joissa sovellukselle annettavissa tiedoissa ei ole luottamuksellista tai salassa pidettävää tietoa. Avoimen lähdekoodin sovelluksia ei saa käyttää missään tapauksessa, jos lähdetiedot ovat sellaisia, että vaikutustenarviointi tulee tehdä.

Tekoäly määrittelyn sisältö, mihin määrittelyllä halutaan vaikuttaa?

Vastuullisuus ja eettisyys

Tekoälyn käyttö työssä voi vaikuttaa henkilöihin monella eri tavalla, esimerkiksi päätöksenteossa tai tietojen käsittelyssä. Ohjeella pyritään varmistamaan, että tekoälyä käytetään oikeudenmukaisesti, syrjimättömästi ja läpinäkyvästi.

Luottamuksellisuus

Selkeät pelisäännöt lisäävät työntekijöiden, asiakkaiden ja kansalaisten luottamusta tekoälyn käyttöön. Ohje tarkoitus on viestiä, että kaupunki käyttää toiminnoissaan tekoälyä harkitusti ja vastuullisesti.

Lainsäädännön ja sääntelyn noudattaminen

EU:n tekoälyasetus (AI Act) ja muut tietosuojasäädökset edellyttävät, että tekoälyn käyttö on hallittua ja dokumentoitua. Ohje tukee näiden vaatimusten täyttämistä ja vähentää oikeudellisia riskejä.

Riskienhallinta

Tekoälyn huolimaton käyttö voi aiheuttaa virheitä tai vääriä tulkintoja. Ohjeen avulla pyritään tunnistamaan riskit ajoissa ja näin välttämään väärän työkalun käyttö eri tilanteissa.

Yhdenmukaisuus ja läpinäkyvyys

Tarkoitus on varmistaa, että tekoälyä käytetään yhtenäisesti ja suunnitelmallisesti koko organisaatiossa toimialasta riippumatta.

Kehittämisen ja hankintojen tukeminen

Suuntaviivoilla määritellään periaatteet, joiden mukaan uusia tekoälyratkaisuja hankitaan ja käyttöön otetaan, Vaatimuksien läpinäkyvyydestä, turvallisuudesta ja käyttäjien koulutuksesta jne. tulee täytyä ennen kuin hankinta ja käyttöönotto voidaan tehdä.

Suuntaviivoista annetaan huoneentaulu tyyppisesti ohjeet tekoälyn käyttöön Mänttä-Vilppulan kaupungilla.
Huoneentauluun on myös koottu linkkejä voimassaolevaan EUn ja kansalliseen lainsäädäntöön ja suosituksiin.
Huoneentaulu julkaistaan kaupungin Intrassa.

Sivistystoimi noudattaa myös em. lisäksi ”Tekoäly varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa – lainsäädäntö ja suositukset” julkaisun sisältöä.

Valmistelu ja lisätiedot:
Tietohallintopäällikkö Petri Kisonen
petri.kisonen(at)taidekaupunki.fi, p. 044 7972006

Esittelijä Kaupunginjohtaja Anne Heusala

Päätösesitys Kaupunginhallitus päättää
- että DPIA vaativissa käyttötapauksissa käytettävä sovellus on Copilot, muutoin voidaan käyttää myös avoimen lähdekoodin sovelluksia
- että DPIA on aina oltava tehtynä ennen kuin sovellus otetaan käyttöön
- että esittelytekstin mukaiset suuntaviivat koskevat koko kaupunkikonsernia.

Päätös Hyväksyttiin esityksen mukaisesti.